

MACIEJ
OŻÓG

**TIME CAPSULE
EDUARDO KACA
JAKO EKSPERYMEN-
TALNA ANALIZA
POLITYKI CIAŁA
W SPOŁECZEŃSTWIE
KONTROLI**

Jednym z efektów szybkiego rozwoju bioinformatyki i biotechnologii jest zakwestionowanie rozumienia ciała jako naturalnego, organicznego, niezależnego i wewnętrznie spójnego systemu biologicznego. Postrzegane jest ono współcześnie jako sfragmentaryzowany, rozproszony, zdecentralizowany i pozbawiony spójności wewnętrznej system przepływów informacji¹. Uwikłane w technologiczne systemy reprezentacji, poddawane fizycznym i symbolicznym manipulacjom, modyfikowane, korygowane, ulepszone i rozszerzane biologiczne ciało utraciło autonomię i integralność. Ciało jako asamblaż informacji to zarazem ciało, które podlega wirtualizacji – „ciało zmienione w dane” (*flesh made data*) – co prowadzi do tworzenia wyabstrahowanych, choć zakorzenionych w materii, profili informacyjnych, „informacyjnych sobowtórów” (*data double*) ucieleśnionego podmiotu². Postęp technologiczny, a przede wszystkim integracja nauk biologicznych i informatyki, doprowadziły do sytuacji, w której „naturalnym” stanem ciała nie jest już anatomiczna spójność i stałość, lecz technologicznie umożliwiana i wzmacniana zmiana. Technologia przekracza granice skóry, wnika do wnętrza i zarazem otwiera i rozszerza ciało poza jego fizyczne granice, sprawiając, iż staje się ono „miejszem nieustannej transmutacji”³.

W kontekście współczesnej info-biopolityki szczególne znaczenie mają dwa, zachodzące równolegle i ściśle powiązane ze sobą procesy: ucyfrowienia fizycznego ciała, traktowanego jako „wilgotna” baza danych oraz jego włączenie w nieustannie rozrastającą się sieć informatycznych połączeń. Powstające w ich rezultacie usieciowione ciało bioinformatyczne wymaga, jak zauważa Irma van der Ploeg⁴, nowej ontologii – rozwój technologii bioinformatycznych prowadzi do zmiany relacji pomiędzy ucieleśnionym podmiotem a jego informacyjną reprezentacją. Dualizm materialnego, fizycznego ciała i jego cyfrowego odpowiednika okazuje się jednak co najmniej trudny do utrzymania z chwilą, gdy obie domeny zostają połączone ze sobą za sprawą nieustającego przepływu danych w obu kierunkach. Wytworzona w ten sposób materialno-cyfrowa hybryda *podważa ścisły podział pomiędzy samym ciałem, które przynależy wyłącznie do materialnej rzeczywistości oraz cyfrowymi danymi z niego pozyskanymi, będącymi jedynie ciałem „reprezentacją”, które uznaje się za przynależące do całkowicie odrębnej domeny*⁵. Tym samym ustanowiona zostaje konceptualna, materialna i technologiczna ciągłość pomiędzy materialnym ciałem

a cyfrowymi o nim informacjami, gromadzonymi i przetwarzanymi w bazach danych. Rozmycie wyraźnej granicy między materialnością a wirtualnością to fundament nowej ontologii ciała, która *redefiniuje ciało w kategoriach informacji, czy wręcz jako informację*⁶.

Nowy sposób definiowania cielesności niesie ze sobą liczne konsekwencje. Problematiczne stają się dotychczasowe sposoby rozumienia granic ciała i jego integralności, a także prawo do prywatności oraz określania zakresu indywidualnej kontroli nad ciałem i dysponowania nim samym oraz wirtualnym „życiem” informacji z niego pozyskanych. Problematiczne jest także określenie relacji między materią ciała a informacyjną jego reprezentacją; wreszcie, *last but not least*, formy definiowania tożsamości i zarządzania życiem indywidualnego, ucieleśnionego podmiotu, na które realny, a czasem wręcz dominujący wpływ wywiera jego informacyjny „cień”. Z chwilą, gdy przekształcone w cyfrowy kod informacje o ucieleśnionym podmiocie traktowane są jako „unikalne dane identyfikacyjne”, zaś pozyskiwanie ich i przetwarzanie staje się prostą i powszechną praktyką, oferującą *nieskończone możliwości kategoryzacji*⁷, stajemy w obliczu szeregu pytań, które wyznaczają płynne zarysy polityki ciała w dobie bioinformatycznej kontroli.

Gdzie przebiega granica pomiędzy ciałem biologicznym a jego cyfrowym cieniem? Jaki kształt przyjmują relacje pomiędzy ciałem fizycznym a pobranymi zeń i przypisanymi mu danymi? W jaki sposób rozrastający się i podlegający nieustannym rekonfiguracjom cyfrowy odpowiednik ucieleśnionego podmiotu wpływa na określenie tożsamości i identyfikację jednostki? Kto i w jaki sposób kontroluje przepływ informacji w globalnym systemie połączonych bioinformatycznych baz danych? W jaki sposób włączenie ciała w ten system wpływa na możliwości monitorowania oraz kontrolowania jednostek i całych grup społecznych?

Kwestie te podjęte zostały w projekcie Eduardo Kaca *Time Capsule*, który uznać można za swoisty katalizator dyskursu o konsekwencjach informatyzacji biologicznego ciała i specyfice bioinformatycznego nadzoru. Projekt brazylijskiego artysty polega na rozszerzeniu własnego ciała przez wszczępienie w nogę implantu zawierającego pasywny transponder RFID⁸ oznaczony indywidualnym numerem identyfikacyjnym, który po aktywacji włączony został do internetowej bazy danych⁹. Kac wskazuje na temporalną otwartość projektu,

którego trwanie wyznacza długość życia artysty, a zarazem na jego nierozzerwalny związek z ciałem, co podkreśla, nazywając *Time Capsule* dziełem *in situ*, w którym owym specyficznym miejscem wydarzania się sztuki jest jego własny biologiczny organizm¹⁰. W ten sposób artystyczna akcja staje się integralnym elementem życia artysty, przyjmuje postać doświadczenia egzystencjalnego w technologicznie przekształconym ciele, staje się „dziełem-doświadczeniem”¹¹ i zarazem specyficzną poznawczą prowokacją przekształcającą ciało i życie artysty w przestrzeń permanentnego społeczno-kulturowo-politycznego eksperymentu.

Wraz z wszczęciem mikroprocesora ciało artysty przekształcone zostało w biotechnologiczną hybrydyczną przestrzeń informacyjną, w której związane z fizjologią i fizjonomią dane biometryczne powiązane zostają z zewnętrznymi wobec ciała, choć mogącymi z niego pochodzić, sztucznie doń dołączonymi cyfrowymi informacjami, które z kolei zlokalizowane są w usieciowionych bazach danych. Implantacja prowadzi zatem do połączenia na poziomie biotechnologicznym specyficznych dla organizmu cech biologicznych i wszelkich innych informacji pozwalających na indywidualizację i identyfikację ucieleśnionego podmiotu. Proces ten sprawia, że ciało staje się zarazem źródłem, jak i nośnikiem potencjalnie wszelkich danych dotyczących jednostki, podlega technologicznej mediacji i jednocześnie samo staje się medium. Jego specyfikę ontyczną, a zarazem tożsamość, wyznacza nieustające przenikanie się i przechodzenie pomiędzy domeną biologiczną i cyfrową, przy czym cyfrowy profil informacyjny jest w tym przypadku uobecniany, materializowany, czy, i to określenie wydaje się w tym kontekście najwłaściwsze, ucieleśniany na poziomie konkretnego biologicznego organizmu. Przenika do wnętrza ciała, stając się jego integralną częścią. Tym samym, egzystencja podmiotu uzależniona zostaje od przyływów informacji w obrębie materialno-wirtualnego, biomedyczo-biotechnologicznego ciała, które rozumiane jest i funkcjonuje jako *system semiotyczny, kompleksowe pole produkcji znaczeń*¹². Przyjmuje postać zmiennej, mobilnej sieci, w które wciąż na nowo wytwarzana jest indywidualna tożsamość podmiotu, a zarazem przebiegają nieustanne procesy nadzoru i kontroli. Wraz z ustanowieniem ścisłej korelacji między materialnym ciałem a informacyjnym sobowtorem nadzorujące spojrzenie przekracza granicę skóry, obserwuje ciało od wewnątrz, przekształcając je z obiektu nadzoru w *miejsce nadzoru i źródło informacji*¹³.

Time Capsule można interpretować jako manifestację dwukierunkowego procesu transformacji ciała biologicznego w dane cyfrowe i abstrakcyjnych informacji w fizyczną, „wilgotną” ich materializację, który uznawany jest przez Eugene’a Thackera za podstawowy mechanizm bioinformatycznej biopolityki¹⁴. Thacker podkreśla, iż bioinformatyczne bazy danych nie powinny być traktowane jedynie jako kolejnego rodzaju narzędzie, które umożliwi nowy sposób operowania informacjami pozyskanymi z ciała i ciała dotyczącymi. Ustanawiają one raczej nowy paradygmat kultury, wyznaczają praktyki poznawcze, określają sposoby postrzegania relacji między tym co wirtualne a realne, między informacją a materią, między technologiami cyfrowymi a człowiekiem. Są technologicznym aparatem standaryzującym i normalizującym nowe konceptualizacje ciała oraz sposoby rozumienia, praktykowania i kształtowania indywidualnej i zbiorowej tożsamości. Technologiczna biomediacja nie dokonuje się jednak „od zewnątrz”, lecz przeciwnie, zakłada swoistą technologizację samego biologicznego organizmu. *Ciało [...] wytwarza swą techniczność od środka; jego jakoś jako medium wynika w pierwszej kolejności i przede wszystkim z jego wewnętrznej organizacji i funkcjonowania*¹⁵. W tym ujęciu ciało nie jest przedmiotem manipulacji, nie podlega zewnętrznym mechanizmom nadzoru, lecz będąc celem, zarazem samo staje się narzędziem sprawowania kontroli. Jako biotechnologiczna hybryda przyjmuje postać kompleksowej mobilnej przestrzeni identyfikacyjnej, w której to, co biologiczne powiązane jest nierozzerwalnie z tym, co cyfrowe.

Szczególnego znaczenia nabiera w tym przypadku kwestia ustalenia relacji pomiędzy obiema domenami. Sam Kac wskazuje, iż w jego projekcie fizyczne ciało staje się „mokrym interfejsem” (*moist interface*)¹⁶, pozwalającym na łatwy dostęp do informacji zgromadzonych w bazach danych. Implantowany mikroprocesor, choć sam może być także rezerwuarem informacji, spełnia przede wszystkim funkcję łącznika. Zrastając się z ciałem i włączając je w sieć połączonych baz danych, zarazem przekształca jego znaczenie, w istotnym stopniu uzależniając je od cyfrowej instancji zewnętrznej. Ciało biologiczne zostaje do pewnego stopnia ubezwłasnowolnione, przestaje być podstawowym źródłem informacji o jednostce umożliwiającym jej identyfikację tu i teraz. Dane biometryczne, dzięki technologicznemu usieciowieniu ciała, konfrontowane są z jego cyfrowym odpowiednikiem, a zarazem weryfikowane w odniesieniu do niego. W bioinformatycznej hybrydzie, jaką

staje się ciało, relacje pomiędzy wilgotną materią a suchymi danymi nie są jednak równomiernie rozłożone. Większą wagę zyskują bowiem informacje zewnętrzne, technologicznie dołączone do ciała, na które konkretny nosiciel ma tylko niewielki wpływ i nad którymi nie sprawuje niemal żadnej kontroli.

W tekście teoretycznym towarzyszącym *Time Capsule* Kac podkreśla, że obecność mikroprocesora w organizmie człowieka *zmusza nas do zastanowienia nad współobecnością w naszym ciele przeżytych [naszych własnych – MO] oraz sztucznych wspomnień*¹⁷. Zewnętrznie konstruowane i sztucznie integrowane z ciałem dane mogą wzbogacać jednostkę i służyć jej dobru, choćby w przypadku, gdy chip zawiera informacje ważne dla zdrowia. Jednak równie łatwo można wyobrazić sobie scenariusz pesymistyczny. Implant może bowiem funkcjonować jako całkowicie autonomiczne źródło informacji o jego nosicielu, w żaden sposób nie zależące od jego woli, nie podlegające jego kontroli czy wręcz działające poza jego świadomością. Staje się on „cielesną dyspozyturą“ zewnętrznych baz danych, w obrębie których, a raczej pomiędzy którymi, konstruowane jest ciało informacyjne. Fakt ten wpływa zarówno na sposób postrzegania ciała biologicznego w dobie powszechnego nadzoru, jak i na możliwości funkcjonowania ucieleśnionego podmiotu.

Projekt brazylijskiego artysty wskazuje na problematyczny status ciała biologicznego w dobie połączonych systemów informacyjnych. Z jednej strony, jest ono źródłem biometrycznych danych stosowanych do identyfikacji jednostki, z drugiej jednak, wiarygodność ucieleśnionego podmiotu spada wprost proporcjonalnie do wzrostu znaczenia ciała informacyjnego. Zintegrowany z organizmem biologicznym implant nie tylko rozszerza możliwości rozpoznania konkretnej osoby, pozwalając na połączenie danych biometrycznych z danymi z zewnętrznych archiwów cyfrowych. Przede wszystkim ukazuje jednak rosnące znaczenie zewnętrznej procedury identyfikacji, opartej wprawdzie na zlokalizowaniu w ciele komponentu technicznego, ale odsyłającej poza ciało. Wszczepiony pod skórę *microchip* nie tyle uzupełnia, co uwiarygodnia, a w ostatecznym rozrachunku zastępuje i czyni zbytecznymi takie modernistyczne narzędzia identyfikacji jak dowód osobisty czy paszport, ale zarazem powoduje, że kategoria tożsamości zostaje oderwana od konkretnego, osobniczego kontekstu psychologicznego i społecznego.

Efektem, a czasem celem produkowanej w ten sposób wiedzy o jednostce jest nie tylko rozpoznanie jej/jego tożsamości, ale wytworzenie obiektywnego profilu tożsamości, który jest nadawany, przypisywany człowiekowi niezależnie od jego/jej osobistego świadectwa i wszelkich innych dowodów tożsamości. *Takie przypisane tożsamości mogą stać się czymś na kształt cienia człowieka: trudnym do zwalczenia i niemożliwym do usunięcia*¹⁸. Identyfikacja jednostki dokonuje się poza nią i bez jej udziału w oparciu o przywołanie „cyfrowego cienia”, połączonego z biologicznym ciałem za sprawą implantu. *Time Capsule* kieruje naszą uwagę na fakt, iż ciało informacyjne jest współcześnie „ontologicznie uprzywilejowane” i w efekcie staje się bardziej wiarygodne niż ciało biologiczne, a przede wszystkim ucieleśniony, samoświadomy podmiot.

Charakterystyczny dla społeczeństwa informacyjnego „tryumf cyfrowej reprezentacji nad byciem” oznacza, jak przenikliwie zauważają twórcy Critical Art Ensemble, iż *to, co twoje informacyjne ciało mówi o tobie, jest bardziej rzeczywiste niż to, co sam/a mówisz o sobie*¹⁹. Fakt ten wiąże się zarazem z eksternalizacją tożsamości, uzależnieniem jej od instancji zewnętrznej w postaci połączonego systemu baz danych. To z kolei stwarza zagrożenie w postaci ubezwłasnowolnienia podmiotu, który nie tylko przestaje być wiarygodnym źródłem informacji o sobie, ale traci także kontrolę nad danymi, z których powstaje jego „prawdziwsza”, choć wirtualna tożsamość.

Profil informacyjny jednostki, powstający w wyniku połączenia danych gromadzonych w sieci baz danych, niejednokrotnie przesądza o tym, kim jesteśmy w społeczeństwie kontroli. Będąc mniej wiarygodnym od „informacyjnego sobowótora” ucieleśniony podmiot w coraz mniejszym stopniu może wpływać na jego kształt, traci kontrolę nad jego rozwojem, ale też nad sposobami jego wykorzystania. To nienowe zjawisko, charakterystyczne dla biopolityki rozumianej jako instytucjonalne zarządzanie społeczeństwem i realizowanej w modelu instytucjonalnego biurokratycznego nadzoru, przyjmuje w dobie bioinformatyzacji nową formę, wynikającą wprost z zasad funkcjonowania cyfrowych baz danych.

Analogowe archiwum stanowiło statyczny, rozwijający się jedynie w sposób kumulatywny zbiór faktów dotyczących życia konkretnej osoby. Co więcej, różnorodne kartoteki tworzone były przez niezależnych od siebie operatorów, działających z różnych pobudek, ze względu na zróżnicowane cele i w oparciu o odmienne procedury. Fakt ten

utrudniał przenikanie danych pomiędzy nimi i zarazem ograniczał możliwości tworzenia profilu informacyjnego łączącego dane z różnych baz. Porównując tradycyjne analogowe archiwa z cyfrowymi bazami danych, Eugene Thacker wskazuje, iż główna różnica wynika ze sposobu operowania informacjami. Cyfrowe archiwa charakteryzuje dynamiczne podejście do informacji. Znajduje ono wyraz, z jednej strony, w łatwości pozyskiwania i przetwarzania, a z drugiej, w możliwości nieograniczonego łączenia danych z odrębnymi bazami w totalnie połączonym systemie informacyjnym. System ten, w przeciwieństwie do analogowych archiwów, nie służy głównie do magazynowania materialnych śladów obecności konkretnych osób, lecz przede wszystkim ma charakter produktywny. Informacje w bazach danych są nieustanne w ruchu, podlegają ciągłym przekształceniom i rekonfiguracjom.

*Bazy danych umożliwiają szereg rozszerzeń, które przekraczają normalny proces pozyskiwania i przechowywania informacji. W bazie danych informacje stają się produktywne, proliferacyjne i morfologiczne²⁰. Nie tylko służą identyfikacji podmiotu, ale wytwarzają go, co grozi ograniczeniem zdolności podmiotu do samostanowienia, oderwaniem, alienacją ciała, które, podlegając procesowi technologicznej obiektywizacji, staje się ciałem zewnętrznym, niekontrolowanym przez podmiot. Proces ten analizuje Anton Alterman, zwracając jednocześnie uwagę na stygmatyzujący efekt niekontrolowanej przez jednostkę manipulacji sfragmentaryzowanymi danymi biologicznymi: *Ucieleśniony podmiot nosi teraz na sobie, w mniejszym lub większym stopniu, etykietę z kodem kreskowym i jest pod tym względem wyaliniowany od własnego ciała, jak również od technologii, stosowanych do jego rozpoznania²¹. Gdy technologicznie analizowane ciało staje się ostateczną instancją prawdy o człowieku, traktowany jest on jedynie jako żyjący przedmiot, który można dowolnie mierzyć, analizować i oceniać. Prowadzi to do dramatycznego kontrastu pomiędzy zoe i bios, życiem naturalnym i politycznym²².**

Produktywność baz danych związana jest bezpośrednio z faktem, iż opracowywanie informacji i konstruowanie ciała informacyjnego przebiega w sposób automatyczny i odbywa się w oparciu o standaryzowane procedury zapisane w postaci algorytmów. Automatyzacja procesu przetwarzania informacji jest koniecznością w obliczu ogromu gromadzonych danych. Umożliwia ekonomiczne zarządzanie informacjami i efektywne funkcjonowanie systemu identyfikacyjnego,

stwarza jednak co najmniej kilka poważnych zagrożeń. Po pierwsze, mechaniczne łączenie danych prowadzi do oderwania ich od konkretnego indywidualnego kontekstu egzystencjalnego. Choć informacje dotyczą jednostki i tworzą indywidualny profil informacyjny, procedury ich opracowywania nie służą indywidualizacji, wręcz przeciwnie, sprzyjają nadmiernej standaryzacji i kategoryzacji. Po drugie, powstający w oparciu o standardowe procedury łączenia danych profil informacyjny często podlega ustatycznieniu i autonomizacji. Staje się zewnętrzną matrycą tożsamości konkretnej osoby, zaś jego krytyczna analiza, weryfikacja i zmiana okazują się co najmniej trudne. Po trzecie, łatwość pozyskiwania danych prowadzi nie tylko do „informacyjnego przeładowania”, ale wiąże się także ze zjawiskiem funkcjonalnego przesunięcia (*function creep*)²³. Niebezpieczeństwo niewłaściwego użycia informacji osobowych, nieuprawnionej ich kategoryzacji i interpretacji oraz proceder przenikania danych pomiędzy bazami może skutkować wytworzeniem autonomicznego i trudnego do weryfikacji fantomu jednostki, „informacyjnego cienia”, który w dosłowny sposób przysłania konkretny, materialny, ucieleśniony podmiot.

Implant, który umożliwi nieustanną kontrolę aktywności Kaca, czyni jego życie bardziej transparentnym, pozwala na śledzenie jego aktywności, ale zarazem przekształca ciało w totalną przestrzeń informacyjną. Totalność ta wynika z włączenia, czy raczej schwywania biologicznego ciała w informacyjną sieć baz danych. Proces ten znajduje realizację w analizowanym powyżej uniezależnieniu ciała informacyjnego i dewaluacji ucieleśnionego podmiotu i interpretowany jest jako forma dehumanizacji. Taką perspektywę proponują Emilio Mordini i Sonia Massari²⁴. Analizując konsekwencje rozwoju technologii bioinformatycznych, zauważają, iż ich funkcjonalność i efektywność zależy bezpośrednio od uproszczenia procedur identyfikacyjnych. Fakt ten prowadzi wprost do zawężenia sposobu postrzegania jednostkowego podmiotu, którego złożony portret psychofizyczny zostaje sprowadzony do podstawowych elementów istotnych dla automatycznej identyfikacji. Dla sprawnego funkcjonowania cyfrowych narzędzi kontroli nieistotny jest świadomy podmiot, przeciwnie, jest on z zasady podejrzany i niewiarygodny, ale specyficzne znaczenie przypisane zostaje także biologicznemu ciału. Traci ono swą organiczną spójność i ważne jest jedynie ze względu na wartość weryfikowalnych informacji służących identyfikacji, które można z niego pozyskać. Mordini i Massari

podkreślają, że dokonująca się w ten sposób dehumanizacja podmiotu zachodzi równolegle z odcieleśnieniem, gdyż ciało nie jest już rozumiane jako autonomiczny byt, ale postrzegane jest przede wszystkim jako źródło informacji mogących służyć do identyfikacji jednostki i wykreowania jego/jej cyfrowego dublera. Znaczenie biologicznego ciała wynika z faktu, że zostaje przekształcone w przedmiot informacyjny, sprowadzone do znaku, a właściwie zbioru znaków tożsamości, stając się *fetyszem informacyjnym, który „zamieszkujemy”*²⁵.

Time Capsule to projekt, który nosi znamiona konceptualnego eksperymentu. Inspirując namysł nad współczesnym informatycznym społeczeństwem kontroli, jest równocześnie eksperymentem egzystencjalnym. Prowokacyjny intelektualnie gest Kaca w istotny sposób wpłynął i wpływa na jego codzienne życie. Jednym z najważniejszych przywoływanych przez artystę efektów „nosicielstwa” są problemy, z jakimi spotyka się na lotniskach, w sklepach, szerzej – we wszystkich miejscach publicznych nasyconych cyfrowymi technologiami monitorującymi. Od 1997 roku artysta rejestruje, dosłownie na własnym ciele, wzrastającą reaktywność czującej, inteligentnej przestrzeni²⁶. Mobilność artysty zderzona zostaje z wszechobecnością narzędzi kontroli, manifestuje fakt niemożności ucieczki przed czujnym spojrzeniem cybernetycznych, zmultiplikowanych w nieskończoność w rozproszonej sieci kontroli, automatycznych nadzorów. Aktywne, związane z częstymi podróżami życie Kaca stanowi zapis rozrastania się za sprawą wszechobecnych technologii mobilnych nowego rodzaju przestrzeni – przestrzeni hybrydycznej, której specyfika wynika z nieustannego przenikania się i wzajemnego modulowania sfery materialnej i wirtualnej²⁷. Przestrzeń hybrydyczna ustanawia nowy kontekst egzystencjalny, wpływający czy wręcz determinujący pozycję ucieleśnionego podmiotu. Stanowi ona technologiczną, dynamiczną sieć kontroli, przyjmuje postać informatycznego, niematerialnego, postoptycznego panoptykonu. Pozbawionego wprawdzie widocznych murów i zamkniętych cel, lecz nie mniej skutecznie kształtującego nasze życie²⁸.

SŁOWA KLUCZOWE: **CIAŁO JAKO INFORMACJA, POLITYKA CIAŁA, BIOINFORMATYKA, NADZÓR, KONTROLA, TOŻSAMOŚĆ**

- 1 K. D. Haggerty, R. V. Ericson, *The Surveillant Assemblage*, „British Journal of Sociology”, 2000, vol. 51, No. 4, s. 612–615.
- 2 Tamże, s. 611.
- 3 E. Kac, *Time Capsule: Networking the Biological (Biotech and Trauma)*, [w:] *Database Aesthetics. Art in the Age of Information Overflow*, V. Vesna (red.), Minneapolis, London 2007, s. 253.
- 4 I. van der Ploeg, *Biometrics and the Body as Information: Normative Issues of the Socio-Technical Coding of the Body*, [w:] *Surveillance as Social Sorting*, D. Lyon (ed.), London, New York 2003, s. 57–74.
- 5 I. van der Ploeg, *Genetics, Biometrics and the Informatization of the Body*, „Ann Ist Super Sanità”, No. 1/2007, vol. 43, s. 47.
- 6 I. van der Ploeg, *Biometrics...*, dz. cyt., s. 64.
- 7 Tamże, s. 63.
- 8 RFID (ang. Radio-frequency identification) – technika, która wykorzystuje fale radiowe do przesyłania danych oraz zasilania elektronicznego układu (etykieta RFID) stanowiącego etykieta obiektu przez czytnik, w celu identyfikacji obiektu”. Zob.: <https://pl.wikipedia.org/wiki/RFID> [dostęp: 15.11.2016]. Pasywny transponder RFID to element układu RFID, który pozwala komputerowi lub innemu urządzeniu odczytującemu na identyfikację skanowanego obiektu. Zob.: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Transponder> [dostęp: 15.11.2016].
- 9 Projekt został zainicjowany 11 listopada 1997 roku performansem, w trakcie którego Kac wprowadził do swego organizmu mikroprocesor zamknięty w biokompatybilnej kapsule, a następnie aktywował go i włączył do internetowej bazy danych. Akcja zyskała szeroką reprezentację medialną – była transmitowana i retransmitowana przez brazylijskie telewizje, zaś jej pełna dokumentacja udostępniona została w Internecie. Strona projektu: <http://www.ekac.org/timcap.html>. [dostęp: 10.09.2016].
- 10 E. Kac, *Art at the Biological Frontier*, [w:] *Reframing Consciousness: Art Mind and Technology*, R. Ascott (ed.), Exeter, Portland 1999, s. 92.
- 11 E. Kac, *Time Capsule*, <http://www.ekac.org/timcap.html> [dostęp: 10.09.2016].
- 12 D. Haraway, *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*, London 1991, s. 211.
- 13 D. Lyon, *Surveillance Society. Monitoring Everyday Life*, Buckingham, Philadelphia 2001, s. 81.
- 14 E. Thacker, *The Global Genome*, Cambridge, Massachusetts, London 2005, s. 28–29.
- 15 E. Thacker, *Biomedica*, Minneapolis 2004, s. 10.
- 16 E. Kac, *Art at the Biological...*, dz. cyt., s. 94.
- 17 E. Kac, *Time Capsule*, dz. cyt.
- 18 I. van der Ploeg, *Genetics...*, dz. cyt., s. 48.
- 19 Critical Art Ensemble, *Digital Resistance*, New York 2001, s. 35–36.
- 20 E. Thacker, *Database/Body: Bioinformatics, Biopolitics, and Totally Connected Media Systems*, <http://switch.sjsu.edu/web/v5n3/E-1.html> [dostęp: 11.10.2016].
- 21 A. Alterman, *A Piece of Yourself: Ethical Issues in Biometric Identification*, „Ethics and Information Technology”, No. 5/2003, s. 146.
- 22 E. Mordini, S. Massari, *Body, Biometrics and Identity*, „Bioethics” 2008, No. 9, s. 494.
- 23 Zjawisko *function creep* polega na użyciu zdobywanych danych w celu i w sposób nieautoryzowany, nielegalny lub niezgodny z pierwotnymi zamierzeniami, a także na wykorzystywaniu danych, które uzyskiwane są jako dodatkowy efekt uboczny określonego procesu pozyskiwania informacji i nie powinny być gromadzone ani podlegać przetwarzaniu. Zob.: E. Mordini, S. Massari, *Body...*, dz. cyt.
- 24 E. Mordini, S. Massari, *Body...*, dz. cyt., s. 488–498.
- 25 Tamże, s. 495.
- 26 Zob.: *Sentient City. Ubiquitous*

Computing, Architecture, and the Future of Urban Space, Mark Shepard (red.), Cambridge, Massachusetts, London 2011.

- 27 Zob.: A. de Souza e Silva, *From Cyber to Hybrid. Mobile Technologies as Interfaces of Hybrid Spaces*, „Space and Culture”, 2006, vol. 9, No. 3, s. 261–278.
- 28 Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2011/03/B/HS2/05253.

Maciej Ożóg

'Time Capsule' by Eduardo Kac as Experimental Analysis of the Policy of the Body in a Society of Control

Ożóg analyses the project entitled 'Time Capsule' by Eduardo Kac, one of the pioneers of biological art. Artist's work is interpreted as a voice in the debate on the consequences of computerization of the biological body and the specifics of bioinformatics' supervision and control. Controversial artistic and existential action by Kac touches such issues as transformation of individual identity in an era of biotechnological remediation of the body, the relationship between the material, physical body and its virtual-information mapping, the activity of the embodied subject in the context of the dynamic development of various tools of digital surveillance, as well as the specifics of control mechanisms and supervision in the era of bioinformation technologies.

KEYWORDS: THE BODY AS INFORMATION, BODY POLICY, BIOINFORMATICS, SUPERVISION, CONTROL, IDENTITY